

TORRELLES
de **LLOBREGAT**
DESAPAREGUT

A. T. V. 4444. TORRELLAS DE LLOBREGAT, Vista general

Associació d'Estudis Torrellencs

TORRELLES *de* LLOBREGAT DESAPAREGUT

A. T. V. (ED.) / Ad'ET

 efadós

**Ajuntament de
Torrelles de Llobregat**

TORRELLES de LLOBREGAT DESAPAREGUT

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer del 2022

© dels textos: Ad'ET - Ferran Puig i Verdaguer

© dels textos: Ad'ET - Josep-Manuel Rafí i Roig

© del pròleg: Joan Rigol i Roig

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torrenteres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Torrelles de Llobregat

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Agraïments:

A banda de totes les famílies que ens han cedit el seu fons fotogràfic per confegir aquest volum, i a les quals agraïm el suport al projecte de l'Ad'ET, voldríem assenyalar, també, l'ajuda rebuda per part de les persones següents: Xavier Navarrete Farreras, Josep Font Sagristà, Jaume Roig Casas, Anna Casas Palet i Frederic Tort Caralt.

Fotografia de portada:

A. T. V. (Ed.) / Ad'ET - Fons Josep Roig i Vidal

Fotografia del pròleg:

Mapa de Joan Pau Güell en resposta al «Qüestionari de Francisco de Zamora» (1789). L'escala entre els diferents punts del mapa està disposada en minuts.

Acrònims:

Ad'ET (Associació d'Estudis Torrellencs)

AFCEC (Arxiu fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya)

ISBN 978-84-19239-21-1

DL B-4706-2022

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

El nostre poble

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

El patrimoni del nostre passat

Pàg. 12

CARRERS I ARQUITECTURA

Un passeig pel poble d'ahir

Pàg. 110

RAVALS I URBANITZACIONS

Torrelles, un poble disseminat

Pàg. 146

MASIES I ENTORN NATURAL

Quan el poble era aigua, camps i bosc

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

EL NOSTRE POBLE

Joan Rigol i Roig, president del Parlament de Catalunya (1999-2003)

El nostre poble, Torrelles de Llobregat, en poc temps ha fet un canvi espectacular. A mitjan segle xx, poc més de 700 habitants; avui, el 2022, superem els 6.000 torrellencs. El llibre que presento és una invitació a mirar tots els torrellencs junts, el nostre passat.

El reportatge textual i fotogràfic ens recorda, a alguns, la nostra infància i a molts altres torrellencs els aproxima a la nostra història recent, i això

els mou a arrelar al poble que els acull.

Observant les fotografies, ens adonem com ha canviat el nostre paisatge i el bosc ja ha guanyat terreny a la

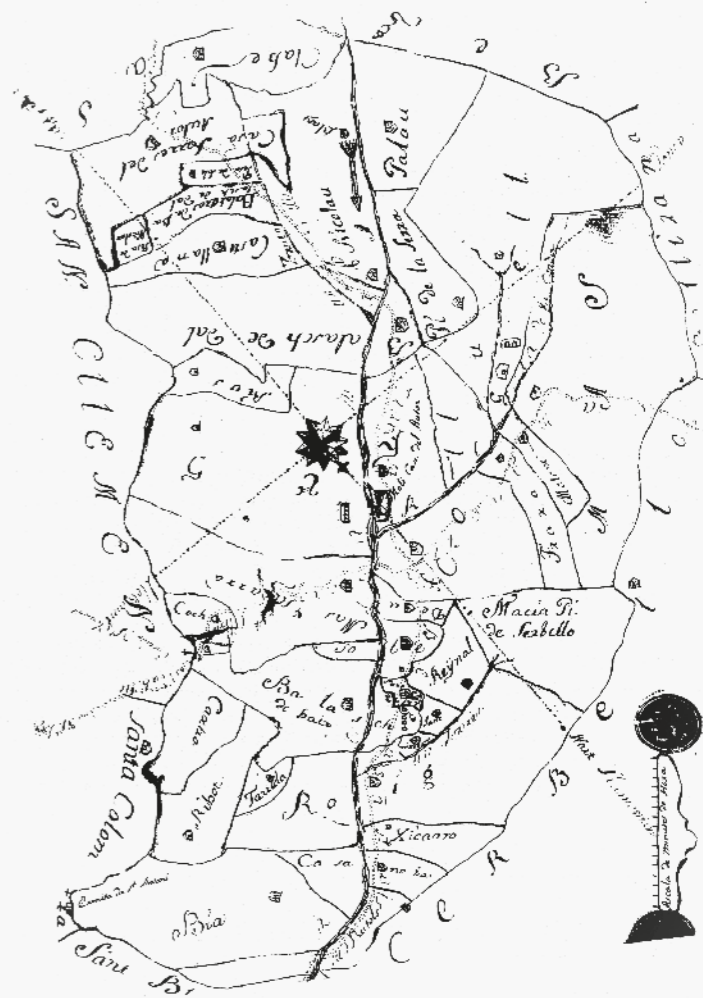
vinya. Els nostres avantpassats vivien, majoritàriament, de la vinya –abans dels cirerers– i del bosc: pagesos i boscaters. Ambdós oficis comportaven una tasca dura. La cultura de Torrelles era l'esforç personal. Guanyar-se el pa de cada dia exigia aquesta duresa de vida. Però el poble tenia una dimensió de convivència força viva.

Repasant el llibre que encapçalo ho podem constatar: inauguracions (de vegades massa normatives, pròpies del temps), fets religiosos, caramelles i sardanes, complicitats generacionals forjades a les escoles, esport (especialment futbol) i passeigs a les fonts eren motiu de festa i de trobada, de vivència comunitària. Fa goig veure els nostres avantpassats tot endiumenjats. Cada casa tenia nom propi i rostre humà. Així ho recorda el

llibre. Ens coneixíem tots. Lògicament, com en tota agrupació humana, hi havia tensions i disparitats. Però també existia prioritàriament un humanisme de proximitat, de veïnatge. Recordo de la meva infància que, quan un pagès emmalaltia i no podia cuidar la seva vinya, altres pagesos voluntàriament l'ajudaven treballant els diumenges.

Eren i són uns valors que, degudament adequats al nostre temps, no passen de moda. Aquestes actituds representen un mestratge dels avantpassats i un repte en la nostra societat actual.

Torrelles té una història mil·lenària: l'església romànica que es veu en algunes fotografies ho palesa. Però l'església modernista actual ens testimonia una història continuada al llarg dels segles. I és aquest marc històric en què podem veure l'actitud esforçada i senzilla dels nostres recents avantpassats el que ens enorgulleix a tots els torrellencs d'avui. El llibre n'és un excel·lent testimoni.

Introducció

EL PATRIMONI DEL NOSTRE PASSAT

Ferran Puig i Josep-Manuel Rafi

Des de l'inici de l'Associació d'Estudis Torrellencs (Ad'ET), un dels principals objectius ha estat recuperar el patrimoni històric de Torrelles de Llobregat i donar-hi visibilitat. En poc més de dues dècades, la població s'ha multiplicat per dos, amb nombroses famílies que han escollit aquest indret per viure-hi, gaudint del seu entorn i aprofitant la seva pertinença a l'àrea metropolitana d'una gran ciutat com és Barcelona.

Precisament, pel fet que la majoria de ciutadans torrellencs d'avui no han nascut al poble, pensem que és imprescindible facilitar el coneixement del passat del

nostre municipi a tothom que se'l vulgui fer seu. Saber com érem per entendre com som.

Des de l'Ad'ET volem mostrar el nostre agraïment a totes les famílies que han cedit el seu patrimoni fotogràfic per tenir a les mans aquest llibre. Ha estat un esforç col·lectiu i el projecte de recuperació encara resta obert, després de dos anys, per a tothom que hi vulgui participar.

El llibre està dividit en tres grans apartats: «Carriers i arquitectura», «Ravals i urbanitzacions» i «Masies i entorn». En el primer capítol farem un recorregut visual que permet veure com ha anat evolucionant el nostre poble, des de la carretera que ens comunica amb la plana fins al final del poble, on es trobava el primer

AUTORIA DESCONEGUDA / Ad'ET

FIRA DE SANT PAU

A la pàgina anterior, un grup de firaires, veïns i compradors en una edició de la Fira de Sant Pau. La imatge mostra la gran concurrència de públic a la festa. Carros, bestiar i persones circulaven entre tendals. La fotografia forma part d'una sèrie d'imatges de la festa d'inicis del segle xx.

APLEG O FESTA EN UNA FONT

Una colla de persones fan una fontada, un dinar o un berenar al costat d'una de les fonts del poble el 17 de juny del 1926, probablement a les Set Fonts, on ara es troba la bassa a tocar del mas Segarra. Aquestes trobades eren populars entre el jovent i les famílies.

AUTORIA DESCONEGUDA / Ad'ET - Fons CAL SIMONET

camp de futbol i el cementiri. Descobrirem algunes de les famílies, veurem com vestien i com s'anaven bastint els diferents carrers, inicialment de terra, fins a conformar el que avui coneixem com el nucli urbà de Torrelles. Al pròleg descobrirem el primer mapa del municipi, fet a mà el 1789 i que comptava les distàncies per minuts; veurem diverses vistes del poble que ens mostraran un entorn encara ple de camps de conreu, molt allunyat de l'aspecte actual d'un poble envoltat pel bosc.

El segon capítol ens mostrarà un aspecte diferencial del nostre territori: el poblament disseminat a partir de nombrosos i diferents ravals que es van anar aixecant amb l'alliberament del territori al voltant de l'església i la venda per parcel·les d'alguns terrenys propietat dels grans masos: ravals Pedró, Janer, Parruca, Roig, Mas i Torrelletes, a banda de les tres urbanitzacions, avui veïnats,

que són fruit de la política urbanística del *desarrollismo* franquista dels anys cinquanta i seixanta del segle xx: Guey, Cesalpina i Can Güell, en algunes fotografies amb el territori encara verge.

En el darrer capítol ens submergirem en les masies de fora vila i l'entorn natural, molt marcat per les rieres que conflueixen a la riera de Torrelles, probablement la que va donar nom al llogarret primigeni del segle x, la *Turrillias* com s'anomena en els pergamins de l'època. També explorarem algunes de les més de quaranta fonts de les quals gaudia el nostre terme i, molt especialment, dedicarem unes quantes imatges a la font del Porro. Serà en aquest apartat quan recordarem la vinya, protagonista del conreu fins que arribà la cirera, com també el treball dels boscaters, una feina que encara rememorem amb els estelladors per la Festa de Sant Pau.

CARRERS I ARQUITECTURA

Un passeig pel poble d'ahir

Torrelles avui té una configuració física que és fruit de l'adaptació a l'indret escollit per bastir el poble i la seva evolució al llarg dels segles. Un lloc no gaire fàcil, amb pendents pronunciats i valls amb rieres i torrents. Les primeres cases del poble estaven disseminades pel terme: cases pairals, masies i una esglésiola situada en un indret assolellat i protegit on la vall era més ampla. El poble es va desenvolupar a partir dels camins que unien Sant Vicenç dels Horts amb Begues i Sant Boi i Sant Climent amb Cervelló. Les primeres aglomeracions de cases al voltant de la parròquia de Sant Martí eren cases de pagesos i boscaters humils. No va ser fins a finals del segle XIX que hi van aparèixer carrers i cases adossades amb algun comerç.

La construcció de la carretera que unia Sant Vicenç amb el poble i l'arribada de burgesos i comerciants de Barcelona per fer-s'hi segones residències van significar el següent creixement i canvi de model del poble, i també l'aparició d'un urbanisme una mica planificat. A mitjan segle XX, un nou canvi conduirà al Torrelles d'avui amb la planificació d'urbanitzacions de segones residències: Can Coll, Cesalpina, Can Güell i Can Guey.

AUTORIA DESCONEGUDA / Ad'ET

LA PRIMERA FOTOGRAFIA (1885)

Una imatge que mostra les particularitats urbanístiques del poble, el paisatge agrícola que domina els turons, totalment treballats. D'altra banda, el nucli urbà es desenvolupa al voltant de l'església de Sant Martí. Les cases es distribueixen com a unitats individuals, sense gaires exemples de cases entre mitgeres.

VISTA GENERAL

A la dreta, panorama des de la carena de la vinya de cal Travé, entre la finca del mas Segarra i l'actual carrer de la Font Bosquina, a Can Guey. S'hi veuen molts camps i boscos. També s'aprecia com va anar creixent el sector entre el carrer Major i el traçat del camí del Mas Segarra passant per la masia de can Solé.

L. ROISIN (ED.) / Ad'ET - Fons XAVIER RIERA SANTALUGINI

1. - TORRELLAS de LLOBREGAT. - Vista general

L. Roisain, fot. Barcelona

